

ستراتیژییه ت و ئاراسته نو ییه کانی په یوه ندییه گشتییه کان له دام و ده زگا

گشتییه کاندای

تویژینه وه یه کی تیۆرییه

ئاواز حسن اسماعیل

به شی راگه یان دن، کۆلیژی ئاداب، زانکۆی سه لاحت دین-هه ولیر، هه ریمی کوردستان، عیراق

awaz.dizaye@epu.edu.iq

پ. ی. د. لانه صابر سعید

به شی په یوه ندییه گشتییه کان، کۆلیژی زانسته مرۆقابه تیه کان، زانکۆی سلیمانی، هه ریمی

کوردستان، عیراق

Lana.mohammed@unvisul.edu.iq

پ. ی. د. نازاد نه حمه د محمود

کۆلیژی ته کنیکی کارگیری هه ولیر، زانکۆی پۆلیته کنیکی هه ولیر

Azad.mahmood@epu.edu.iq

پوخته

ئه م تویژینه وه یه که به ناویشانی (ستراتیژییه ت و ئاراسته نو ییه کانی په یوه ندییه گشتییه کان له دام و ده زگا گشتییه کاندای) تویژینه وه یه کی تیۆرییه په یوه سته به کارو چالاکیه کانی په یوه ندییه گشتییه کان له دام و ده زگا گشتییه کاندای له ئه رک و ئامانجه کانی په یوه ندییه گشتییه کان کۆل دراوه ته وه له به ره وه ی ژینگه ی په یوه ندییه گشتییه کان پووه پرووی گۆرانکاری گه وره بۆته وه له تیکرای بواره کانی نیوده وه له تی و هه ریمایه تی و ناو خۆبیدا.

زانیا ریه کانی تویژینه وه

به روار ی تویژینه وه:

وه رگرتن: ۲۰۲۲/۱۲/۱۹

په سه ندر دن: ۲۰۲۳/۲/۱۲

بلا و کردنه وه: به هاری ۲۰۲۴

ووشه سه ره کییه کان

*Strategic, Approaches,
Public relation, public
Institutions*

له گه ل ئه وه شدا كارى په يوه ندييه گشتيه كان له هه موو
قوناغه كاندا ئه رك يكي هه ستياره چونكه هه موو هه نگاوه كان راسته وخو
و ناراسته وخو كارده كاته سه ر ده زگا كانيان. به ده ستنيشان كردنى كه م
و كورپيه كان و ديارى كردنى ريگا چاره كان به شپوه به كى ئه كادىمى و
زانستى وا ده كات هه نگاوه كان به ناراسته ي پيشكه وتن و گه شه كردنى
زياتر برۆن، بۆيه تويزه ر زۆر به ووردى هه ولداوه به شپوه به كى
ئه كادىمى و زانستى كار له سه ر په يوه ندييه گشتيه كان بكات له دام و
ده زگا گشتيه كاندا.

Doi:

10.25212/lfu.qzj.9.1.16

ئامانج له م تويزينه وه به زانينى ستراتيجيه ت و ئه رك و
ئامانجه كانى به شى په يوه ندييه گشتيه كانه له كه رتى گشتيه تدا،
هه روه ها ئه و شپواز و ئامرازانه ي كه به شى په يوه ندييه گشتيه كان بۆ
چالاكويه كانيان به كار بده ينن، واته چ جوړه چالاكويه كه ئه نجام دده ن
و چ ئامرازى كى په يوه نديكردن بۆ ئه و مه به سته به كار بده ينن.
گرينگترين ئه و دهر ئه نجامانه ي كه تويزه ر له تويزينه وه كه يدا پي
گه يشتووه بره يتيه له؛ به هيز كردنى په يوه ندى نيوان دام و ده زگا و
جه ماوه ر و هه بوونى ستراتيجيه تى كى به هيز له دام و ده زگا
گشتيه تدا كه هاريكار بى له پته وكردنى په يوه ندى نيوان ده زگا و
جه ماوه ره كه ي، هه روه ها ده سته به ربوونى بۆ جوون و ناراسته ي نوئ له
دام و ده زگا گشتيه تدا له ريگه ي به كار هينانى كه رسته و شپوازي نوئ،
له پيناو رايبى كردنى كاره كان و به ديه ينانى ئامانجه سه ره كويه كان.
ميتۆدى تويزينه وه كه، ميتۆدىكى تيورييه، بۆيه تويزه ر ئه م
ميتۆده ي به كار هيناوه چونكه له گه ل سروشتى بابه ته كه ي ده گونجيت،
و هه ر له ريگه ي ئه م ميتۆده وه شيكردنه وه ي بابه ته كانى كردوه.

پیشه کی:

په یوه ندییه گشتیه کان به یه کیک له جوړه کانی په یوه ندی کردن داده ندریت که گرینگیه کی زوری هه یه له بنیاتنان و کارگیری و ناوبانگی دهزگان به گشتی و دهزگا حکومیه کان به تاییه تی له ریگیه پروگرامیکی به رده وام بۆ بنیاتنانی پردیکی په یوه ندی له نیوان جه ماوه ری ناوه وه و دهره وه. په یوه ندییه گشتیه کان پایه یه که که کومه لگاکانی جیهان له سهر بنه مای نه و کاره کانیا ن به ریده که ن، پیشه و هونه ریک نابینریت که له گه ل بابته تی په یوه ندییه گشتیه کان تیکه ل نه بیته وه، په یوه ندی دروست و باشی کرداری بارودوخی باش و تهن دروست دهره خسی نیت، چ بۆ تاکیک یان کومه لگه یه ک وه یان نه ته وه و دهوله تیک تا نه وه ی بگاته بارودوخیکی باش و تهن دروستی جیهانی.

نه وهش نابیت له یاد بکه ین که دامه زراوه نیوخوی و نیوده وله تیه کان له سهر دهستی تاکه کان بونیادنراون و په یوه ندی نیوان نه وانیش بریتیه له پیکه یانی دامه زراوه کانی نیوخو و دهره وه ی کومه لگا و ولاتیک، له گه ل نه وه شدا کاری په یوه ندییه گشتیه کان له هه موو قوناغه کاندئا نه رکیکی هه ستیاره چونکه هه موو هه نگاوه کان راسته وخو یان ناراسته وخو کارده کاته سهر دهزگانیا ن.

نه م توپزینه وه یه له دوو به شی سهره کی پیک هاتوه:

به شی یه که م: چوارچیوه ی گشتی توپزینه وه که یه بریتیه له کیشه ی توپزینه وه و گرنگی توپزینه وه و ئامانجه کانی توپزینه وه یه.

به شی دووه م: بریتیه له په یوه ندییه گشتیه کان له دام و دهزگا گشتیه کاندئا، که به سهر سن پاژی سهره کیدا دابه ش کراوه، که هه ر پاژیکیان چهنه لقیکی لیده بیته وه نه وانیش بریتیه له: پاژی یه که م چه م و پیناسه ستراتیزییه ت و ره هه ند و ئاراسته نوییه کانی په یوه ندییه گشتیه کان له دام و دهزگا گشتیه کان، له پاژی دووه مدا توپزهر تیشکی خستوته سهر باسکردنی نه رک و ئامانجه کانی په یوه ندییه گشتیه کان له دام و دهزگا گشتیه کاندئا، له پاژی سییه مدا شیوازی به ریوه بردنی په یوه ندییه گشتیه کان له دام و دهزگا گشتیه کان و گرنگی په یوه ندییه گشتیه کان له که رتی گشتیدا.

به شی به که م: ریبازنامه ی توپژینه وه که:

کیشه ی توپژینه وه:

کیشه ی ئەم توپژینه وه به بریتیه له روونکردنه وه ی ستراتژییه ت و ئاراسته نوپیه کانی په یوه ندیه گشتیه کان له دام و دهزگا گشتیه کاندا، که ده توانین به چه ند پرسیارنک دیاری بکهین:

1- ئایا ئامانج و ئهرکی په یوه ندیه گشتیه کان له دام و دهزگا گشتیه کاندا چی به؟

2- ئایا بواره نوپیه کانی کارکردنی په یوه ندیه گشتیه کان چین؟

3- ئایا ستراتژییه کانی په یوه ندیه گشتیه کان له دام و دهزگا گشتیه کان چین؟

گرنگی توپژینه وه:

ئەم توپژینه وه به گرنگی خۆی له چه ند لایهن و بواریکدا هه به، به کیک له گرنگیه کانی توپژینه وه که له هه لپاردنی خودی بابه ته که وه سه رچاوه ده گریت، چونکه په یوه ندیه گشتیه کان دام و دهزگا گشتیه کاندا بواریکی هه ستیار و گرنگه توپژینه وه ش له بواریکی وادا بیگومان گرنگی خۆی هه به.

توپژهر ده به ویت تیشک بخاته سه ر ستراتژییه ت و ئاراسته نوپیه کانی په یوه ندیه گشتیه کان له دام و دهزگا گشتیه کاندا، هه ولی دۆزینه وه ی ئه رک و ئامانجه کانی په یوه ندیه گشتیه کان ده دات، چونکه توانا کارامه یی و کارگیری کردنی په یوه ندی نیوانیان و چه ندیتی جیه جیکردنی ئه رکه کانیان گرنگیه کی زۆری هه به بۆ دام و دهزگا کان، هه روه ها بۆ به ده سه ئه پانی متمانهی جه ماوه ری ناوخۆ و ده ره کی گرینگیه کی تایبه تی هه به.

ئامانجی توپژینه وه:

توپژهر له م توپژینه وه به دا هه ولی به دیه پانی ئەم ئامانجه ی خواره وه ده دات:

1- زانینی ئامانج و دۆزینه وه ی کرۆکی ئەو ئه رکانه ی که په یوه ندیه گشتیه کان له دام و دهزگا گشتیه کاندا ئه نجامی ده دن.

2- دیاریکردنی ستراتیژییه تی کاری په یوه ندییه گشتیه کان له دام و دهزگا گشتیه کاندایا بۆ به هیزکردنی په یوه ندییه کانی نیوان دهزگا و جه ماوه ره که ی.

3- زانینی ره هه ند و ئاراسته نوییه کانی په یوه ندییه گشتیه کان له که رتی گشتیدا .

جۆرو میتۆدی تووژینه وه:

تووژهر پشت به میتۆدی تیوری ده به ستیت بۆ نه نجامدانی تووژینه وه که ی.

جه مکه کانی تووژینه وه:

1- ستراتیژییه تی: بریتیه له کۆمه لیک شیواز و ریازی ریخراو که پهیره و ده کرئ بۆ گه یشتن به ئامانجه کانی دهزگا که، بۆ نه مه ش پیویستی به به ره ره که ی زۆره بۆ سه ره که وتن و گه یشتن به م ئامانجه له بهر رۆشنایی توانا و هه وه دارایی و ماددییه کانی به رده ست.

2- ئاراسته نوییه کان: بریتیه له توانای کارگیری کردنی ناوبانگیکی باش له ریگه تی تۆری ئینته رنیته وه، به و پییه ی رۆلی رۆژنامه نووسانه بۆ ناسینی دامه زراوه که و ئامانجه کانی و چۆنییه تی ناساندنی به شیوه یه کی بیسه یی، نه مه ش له چه ند چرکه یه کدا نه نجام دهری تی یان جه ماوه ره حه زیان له و ناساندنه ده بیت که پیشکه شی ده کات یاخود به پیچه وان وه.

3- په یوه ندییه گشتیه کان: نه رکیکی کارگیری به خاوه ن سه روه شتیکی پلانداری و به رده وامه، ئامانجه راکیشانی سۆز و پشتگیری نه و که سانه یه که گرینگی پیده دن و پاریزگاری لیده که ن، شیکردنه وه ی ره فتاری جه ماوه ره بۆ زانینی ئاراسته و بیروبوچوون و پیداویستییه کانیا ن و کارکردن له سه ر به رنامه و سیاسه تی که بگونجیت له گه ل به رژه وه ندی گشتی.

4- دام و دهزگا گشتیه کان: بریتیه له و لایهنه حکومییه ی که خاوه ن که سایه تییه کی مه عنه وییه چه ند چالاکییه کی دیاریکراو نه نجام ده دات له پیناو به رژه وه ندی گشتی دا، چالاکییه کانیش له چوارچیوه ی

كارگىرى گشتىيە كە بەيى نوسراۋىكى كارگىرى رىكخراۋە، بەو پىيەى ياساى كارگىرى كەسايەتى مەنەۋى بە دەزگا كە دەدات ھەروھە كارھو چالاكىيە كارگىرىيە كانىشى ديارى دەكات.

بەشى دووھم/پەيوەندىيە گشتىيە كان لە دام و دەزگا گشتىيە كاندا

پاژى يەكەم/چەمك و پىناسەى پەيوەندىيە گشتىيە كان لە كەرتى گشتىيدا:

يەكەم: چەمكى پەيوەندىيە گشتىيە كان

چەمكى پەيوەندىيە گشتىيە كان دياردەيەكى كۆمەلەيەتتەيە لەگەل پەيداۋونى مرؤفدا سەريھەلدا، لەبەر ئەۋەى مرؤف بە سروشتى خۆى كائىنەتتىكى كۆمەلەيەتتەيە، بۆيە زۆر گرنگە لە كۆمەلگايەكى مرؤفايەتتەيە پەيوەندى لەگەل مرؤفەكانى دەوروبەرى خۆى ھەيىت، ئەمەش لەپىناۋ بەرژەۋەندى ھەردوو لاۋ گۆرىنەۋەى بىرورا لەنپوانيان، بەمەش جۆرپك لە پەيوەندى گشتى دروست دەيىت لە پىناۋ زياتر تىگەيشتن لەپەكتىر. (الحاج الفضل الطاهر، 2014: 47)

چەمكى پەيوەندىيە گشتىيە كان لە دايكبوۋى سەردەمى مۆدىرنەيە لقيكە لە زانستە مرؤفايەتتەيە كان، يەكپەكشە لە فەلسەفەكانى بەرپوۋەردى ھاۋچەرخ، ھەندىك لە توپزەران دەلپن ئەم بوارە ھونەرە، بۆچوونى تىرىش ھەيە كە پىيى وايە لەپەك كاتدا ھونەر و زانستە، دەشكرىت بلىپن پەيوەندىيە گشتىيە كان چالاكىيەكى كۆمەلەيەتتەيە و ئامانجى دروستكردنى كارىگەرييە لەسەر جەماۋەر. (محمد جىاد زىن الدين المشهدانى، 2016: 40)

پەيوەندىيە گشتىيە كان لە سادەترىن مانايدا مەبەستى ئەۋەيە كە پەيوەندىيەكى باش لە نپوان دەزگا كە و جەماۋەرەكەى دروست بكات، بەمەبەستى دلنپاۋون لە رازىبوون و لىكتىگەيشتنى ھاۋبەش لە نپوانياندا، بۆيە دامەزراۋەكان بەدۋاى بەدەستەيىنانى پىشتىۋانى و متمانەى راي گشتىين كە يەكپەكە لە ئەركە سەرەكئەيەكانى كارگىرى و سەلماندى سەركەۋتتى، پەيوەندى گشتى ئەركىكى كارگىرى ديارىكرائو، دەزگاكان لە ھەولتى ئەۋەدان لەسەر بنەماى تىگەيشتن و ھەماھەنگى جۆرپك لە پەيوەندى دروست بكەن لە گەل جەماۋەر، دواتر ھەولدەدات بۆ بەردەوامىدان بەو پەيوەندىيە لە نپوان دەزگا و جەماۋەرەكەى، لە ھەمان كاتتەشدا ھەول دەدات دەزگاكان بەرپرسىاربن بەرامبەر پاراستنى بەرژەۋەندى جەماۋەر، لە لايەكى ترەۋە بەدۋاداچوون بۆ گۆرانكارىيەكان دەكات.

دووهم: پیناسه‌ی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان

کۆمه‌له‌ی ئەمریکی بۆ په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان پیناسه‌ی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کانی کردووه به‌وه‌ی که "چالاک‌یه هه‌ر بیه‌سه‌سازیه‌ک، یان، یاخود پیه‌سه، یان حکومه‌ته له دامه‌زراندن و به‌هیزکردنی په‌یوه‌ندییه باشه‌کانی نیوانی و نیوان جه‌ماوه‌ره‌که‌ی، وه‌کو ک‌ریار و فه‌رمانبه‌رو به‌شداریکارو کارکردن له‌سه‌ر گونجاندنی دامه‌زراوه‌که به‌پێی هه‌ل و مه‌رجی ژینگه‌ی ده‌وروبه‌ر و پاشان پوونکردنه‌وه‌ی سیاسه‌ته‌که بۆ کۆمه‌لگا. (بشیر العلق، 2010: 10)

به‌لام کۆمه‌له‌ی نیوده‌وله‌تی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان پێی وایه په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان ئەرکیکی کارگێرییه سروشتیکی پلانداری و به‌رده‌وامی هه‌یه، ئامانجی تیگه‌یه‌شتن و پالپشتیکردنی جه‌ماوه‌ری ناوه‌وه‌ی دهره‌وه‌ی ده‌زگایه به‌ جیاوازی جو‌ر و چالاکیه‌کانیه‌وه، هه‌روه‌ها پارێزگاریکردن له‌سه‌ر به‌رده‌وامبوونی؛ ئەمه‌ش له‌په‌رته‌ی هه‌سه‌نگاندنی رای گشتی و پێوانه‌کردنی بۆ دنیابوون له‌ گونجانی له‌گه‌ڵ سیاسه‌تی ده‌زگاکه و چالاکیه‌کانی و به‌ده‌سته‌پێانی هاوکاریکردن و ئەدا کردنیکی کارا بۆ به‌رژه‌وه‌ندی هاوبه‌ش له‌ نیوان ده‌زگا و جه‌ماوه‌ره‌که‌ی به‌کاره‌پێانی زانیارییه نه‌خشه بۆکیشراوه‌کان. (عبدالرزاق محمد الدیمي، 2005: 31)

له پیناسه‌یه‌کی ترده‌له‌ی: په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان ئەرکی کارگێرییه‌نه‌ن، یارمه‌تی دیاریکردنی ئامانجه‌کانی رێکخراوه‌که و ئاسانکاری گۆرانکاری تیا‌دا ده‌ده‌ن، پیاوان و کارمه‌ندان په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان، په‌یوه‌ندی به‌ جه‌ماوه‌ری ناوخۆیی و دهره‌کییه‌وه ده‌که‌ن، به‌تایبه‌تی ئەوانه‌ی په‌یوه‌ندییان به‌ رێکخراوه‌که‌وه هه‌یه. (محمود یوسف، 2008: 28)

له کۆی ئەو پیناسانه‌ی سه‌ره‌وه توێژه‌ر بۆی دهرکه‌وتوووه که‌وا په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان ئەرکیکی کارگێرییه، له‌سه‌ر به‌مه‌یه‌کی زانستی بنیاتنراوه، به‌رده‌وام هه‌ولێ به‌دییه‌پێانی ئامانجه‌کانی ده‌زگا به‌ گشتی ده‌دات، هه‌روه‌ها هه‌ولێ به‌ده‌سته‌پێانی متمانه‌ی جه‌ماوه‌ر چ له‌ ناوه‌وه‌ی ده‌زگا چ له‌ دهره‌وه‌ی ده‌زگاکه ده‌دات، به‌مه‌به‌ستی به‌ده‌سته‌پێانی ناوبانگێکی باش بۆ ده‌زگاکه و پارێزگاریکردن لێی له‌ به‌رژه‌وه‌ندی هه‌ردوولا له‌ پێگه‌ی به‌کاره‌پێانی ئامرازه‌کانی په‌یوه‌ندیکردن.

سییه م: رههه ند وئاراسته نوئییه کانی په یوه ندییه گشتیه کان له کهرتی گشتیدا

گه شه سهندنه یه که له دوا یه که کان له بواری ته که نه لۆژیای ژماره یی، گرینگترینیان ئینته رنیت، بووه هۆی گۆرانکاری ستراتییژی و و ته کنیکی په یوه ندیکردن له بواری په یوه ندیکردنی په یوه ندییه گشتیه کان، توژیینه وه جوړاو جوړه کان ئامازه به ئهرکی په یوه ندییه گشتیه کان ده کهن، که وا له زۆربه ی ئهرکه کارگیریه کانی تری په یوه ندییه گشتیه کان ئینته رنیت کاریگه ری هه بووه له سه ری وه کو ئامرازیکی په یوه ندیکردن، هه روه ها ئهم کاریگه ریه ی ئینته رنیت له په پره وکردنی ئهرکه کانی ته نها له چوارچیوه ی ئهرکه کارگیری و بازارگه ریه کان نه وه ستاوه، به لکو بواره کانی لیکۆلینه وه و توژیینه وه ئه کادیمییه کانیشی له په یوه ندییه گشتیه کان گرتۆته وه. (Hiebert, R., 2005: 1-9)

ژماره یه کی زۆر له بواری نوئی ی په یوه ست به ئهرکه کانی په یوه ندییه گشتیه کان دهرکه وت وه کو یه کی که له گرینگترین ئهرکه ئیدارییه کان، که به شداری ده کات له گونجانی ریکخواوه کان له گه ل بارودۆخه که ی هه روه ها یارمه تی مانه وه و به رده وامی ده دات له گه ل ئه و ژینگه گۆراوه، له گرینگترین ئه و بواری و پیشکه وتانه ئه مانه ی خواره وهن:

1- په یوه ندییه گشتیه دیجیتالییه کان: له سه ره تایی هه زاره ی سییه مدا، جیهان پیشکه وتنی یه که به دوا یه کی به خۆیه وه بینی له رووی ته که نه لۆژیای ژماره ییه وه، به تاییه تی تۆری ئینته رنیت و په یدا بوونی ته له فۆنی زیره ک، هه روه ها بلا بوونه وه ی ئامرازی په یوه ندیکردنی کۆمه لایه تی، ئه و گه شه سهندانه کاردانه وه ی گه وره یان هه بوو له بواری په یوه ندییه گشتیه کان و په یوه ندیکردنی حکومی له بواری ئه کادیمی و زانستی. (د. خیرت معوض عیاد، 2020: 53)

چه مکی په یوه ندییه گشتیه دیجیتالییه کان له و چه مکانه یه که به کۆمه لیک قۆناغدا تییه ریوه، چه ندین ناوی جوړاو جوړی لئیراوه تا کو ئه و چه مکه جیگیر بووه. ئهم چه مکه به ستر او ته وه به زاراوه کانی وه کو ئینته رنیت، ئامرازه کانی میدیای نوئی، ئامرازه کانی په یوه ندیکردنی کۆمه لایه تی. توژیهران په یوه ندییه گشتیه ژماره ییه کان به م شیوه یه پیناسه ده کهن: کارگیری په یوه ندیکردنه له نیوان ده زگا و جه ماوه ره که ی له ریگه ی به کاره یانی به رنامه کانی ئینته رنیت... به رنامه کانیش پیک دین له یارییه ئه لیکترۆنییه کان، خزمه تگوزارییه کانی نامه ی نوسراو، که زانیارییه کان له ریگه ی ئینته رنیت

و دهمجکردنی گرافیک و وینه و نوسراو و یارییه قیدیوییه کان پيشکesh دهکات. (د. خیرت معوض عیاد، 2020: 54)

2/ په یوه ندىیه گشتیه نیوده وله تیه کان: هه رچه نده سه ره تاکانی په یوه ندىیه گشتیه نیوده وله تیه کان بۆ ماوه یه کی دریز ناگه پیتته وه، به لام له دوو دهیه ی پاردوودا ته وژمیکی زوریان به ده سه ته یناوه و نه مرۆکه بۆته یه کی له بواره سه ره کییه کانى په یوه ندىیه گشتیه کان، هه روه ها وولاتانی جیهان ده ستیان کرد به هه لمه ته کانى په یوه ندىیه گشتیه کان له پینا و به ده سه ته ینانی رای گشتی نیوده وله تی و سیاسه ته کانى، له گه ل بلاو بوونه وه ی که ناله ئاسمانیه کان و ئامرازه کانى په یوه ندىکردنی نوئ وه کو ئینته رنیت، رۆلیکی گرینگیان هه بوو له پالپشتیکردنی ئه و بواره له پریگه ی توانا کانیان له کور تکرده وه ی کات و ماوه ی نیوان وولاته جیا جیا کان. (د. خیرت معوض عیاد، 2020: ص 56)

3/ کارگیری ناوبانگی ده زگا: ناوبانگی ده زگا رۆلیکی زیندوو و گرینگی هه یه له سه ره که وتن و سه ره که وتنی ده زگا کاند، هه روه ها به شداری ده کات له پته وکردنی په یوه ندىیه کان له گه ل سه رجه م ئه و لایه نانه ی که په یوه ندىیان به ده زگا که وه هه یه و کاریگه رییان هه یه له کۆمه لگادا، ناوبانگی ده زگا سامانیکی ستراتیژییه که به هایه کی گه وره ی هه یه، هه روه ها به ره گه زپکی گرینگ داده نریت بۆ سه ره که وتنی ده زگا کان له سه رجه م ئاسته کاند، ناوبانگی باش به هاو کارییه کی گه وره داده نریت بۆ ده زگا کان بۆ به ده سه ته ینانی کارکردنیکی باشتر و نه دا کردنیکی باشتر. (د. عبدالکریم السرحان، 2022: 143-144)

پاژی دووه م/ نه رکه کانى په یوه ندىیه گشتیه کان و ئامانجی له که رتی گشتیدا

یه که م/ نه رکه کانى په یوه ندىیه گشتیه کان:

(علي همشري، 2001: 325) پینچ نه رکی سه ره کی بۆ په یوه ندىیه گشتیه کان دیاریکردوو ئه وانیش: 1- لیکۆلینه وه (Research): مه به ست لپی ئه و توژیینه وه جیا وازانه یه که په یوه سن به پێوانه ی ئاراسته کانى رای گشتی له نیوان جه ماوه ری ناوه وه و دهره وه ی ده زگا که، گه پان به دوا ی راستیه کان و

کۆکردنه‌وه‌ی داتاگان و زانیارییه تایبه‌ته‌کانی، پاشان مه‌زنده‌کردنی ئاستی سه‌رکه‌وتنی هه‌لمه‌ته‌کانی
راگه‌یاندن و ئامرازه جیاوازه‌کان، ئه‌مه‌ش به‌به‌کاره‌ینانی شیوازی زانستی و ئاماری پێشکه‌وتوو و
وورد. (علي همشري، 2001: 325)

2- پلاندانان (Planing): مه‌به‌ست لێی ویناکردنی سیاسه‌ته‌کانی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کانه بۆ
کتێبخانه یان بنکه‌ی زانیارییه‌کان، ئه‌مه‌ش به‌ دیاریکردنی ئامانجه‌کانی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان،
هه‌روه‌ها جه‌ماوه‌ری ئامانجدار، و دیزاینکردنی پرۆگرامه راگه‌یاننده‌کان، و دیاریکردنی بودجه‌ی
پێویست بۆ جێبه‌جێکردنی نه‌خشه‌کاریه‌کان و نه‌جامدانی چالاکییه جۆراو‌جۆره‌کان. (محمد عبده
حافظ، 2009: 37)

3- په‌یوه‌ندیکردن (Communication): مه‌به‌ست لێی جێبه‌جێکردنی پلان و پرۆگرامه
جۆراو‌جۆره‌کانی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان و په‌یوه‌ندیکردنه به جه‌ماوه‌ری ئامانجدار، هه‌روه‌ها
گواسته‌وه‌ی زانیارییه‌کان و بیرو‌پا‌و‌پوونکردنه‌وه‌کان؛ له‌ پێگه‌ی ئامرازی راگه‌یانندی دیاریکراو، جا‌چ
په‌یامه‌که زاره‌کی بێت وه‌یان نووسراو، یاخود وینه‌ بێت، یان هه‌تا ئاماژه و زمانی جه‌سته‌ (Body
Language) یش بن. (ربحي مصطفى عليان، عدنان محمود الطوباس، 2005: 252)

4- هه‌ماهه‌نگیکردن (Coordination): ئه‌رکی گونجاندن له‌ ره‌گه‌زه گرنه‌گه‌کانی په‌یوه‌ندییه
گشتیه‌کانه، چونکه گونجاندن له‌ نیوان کارگێری په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان و کارگێرییه‌کانی تر له‌ناو
دامه‌زراوه‌که ده‌کرێت، ئه‌وه‌ش له‌ پێناو گه‌یشتن به‌ دوا هه‌نگاو، بۆ هه‌ینانه‌دی چالاکییه کاراو‌بالا‌کانی
ده‌زگاکه و به‌مه‌به‌ستی سه‌رکه‌وتن و جه‌خت کردنه‌وه له‌ چالاکییه‌کان. (عبدالرزاق محمد الدليمي،
2005: 44)

5- هه‌له‌سه‌نگاندن (Evaluation): وێستگه‌ی کۆتایی شیوازی کارکردنی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کانه و
ده‌بێته‌ مایه‌ی زانینی ئاستی ته‌واوی به‌رنامه‌کانی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان و ئاستی پێداویستیه‌کانی
جه‌ماوه‌ره به‌ ئامانجکراوه‌که، هه‌روه‌ها بریتیه‌ له‌ کرداری پشکنینی زانستیانه‌ی هه‌له‌کان و
هه‌له‌سه‌نگاندنی باه‌تیه‌یه‌ی دیاریکردنی لایه‌نه‌که‌م و کورپیه‌کان و خاله‌ لاوازه‌کان. (محمد عبدالفتاح
الصيرفي، 2006: 52-53)

له گه ل ئه و پینچ ئه رکه ی که له سه ره وه ئامازه یان پیکراوه هه ندیک له پسپۆره کان پینان وایه که په یوه نیه گشتیه کان دوو ئه رکی تریشی هه یه سه ره رای ئه و پینچ ئه رکه ئه وانیش بریتیین له:

1- کارگیری: واته پیشکه شکردنی خزمه تگوزاری بۆ به رپۆه به رایه تیه کانێ تر وه یارمه تیدانیان بۆ به رپۆه بردنی ئه و ئه رکانه ی که په یوه سه ته به جه ماوه ر، هه روه ها جیه جیکردنی کاروباری ئه و کریکارانه ی که کار ده کن له فه رمانگه ی په یوه نیه کان. (زیاد محمد الشرمان و عبدالغفور عبدالسلام، 2001: 31)

2- به ره مه یان: ئه م ئه رکه له به ره مه یانی ئه و فیلمه سینه مایانه دا دهرده که ویت که ئاراسته ی جه ماوه ر ده کریت دهرباره ی جۆری به ره مه ی ده زگا که چالاکی و توانا کانی و وه به ره مه یانی فیلم بۆ کریکاران له ده زگا که به مه به سه تی به رزکردنه وه ی هۆشبارییان سه باره ت به کاروباری ده زگا که یان. (د. أسامة کامل و د. محمد الصیرفي، 2006: 19)

دووه م/ ئه رکه کانی کارگیری په یوه نیه گشتیه کان

سه ره رای جۆراو جۆری و جیاوازی ئه و ئه رکانه ی که کارگیری په یوه نیه گشتیه کان ئه نجامی ده دا بۆ گه یشتن به ئامانجه دیاریکراوه کان له ده زگا که وه بۆ ده زگا که کی تر جیاوازه، به لام هه ندیک ئه رکی به ربلا و هه ن له زۆره ی به رپۆه به رایه تیه کانێ په یوه نیه گشتیه کانه هه ن ئه وانیش:-(د. زهیر عبداللطیف عابدود، و د. احمد العابد ابو سعید، 2014: 85-86)

1- پیشکه شکردنی راویژ: پیدانی راویژ و ئامۆژگاری به کارگیری بالآ، که په یوه سه ته به سیاسه ته تایبه ته کانی ده زگا که، هه روه ها ئاراسته و بیروراکانی ئه و جه ماوه ره ی مامه له یان له گه لدا ده کات.

2- لیکۆلینه وه: زانیی ئاراسته و ره فته ره کانی جه ماوه ری ناوه وه و دهر وه له ریگه ی ئه و لیکۆلینه وانیه که وا ئه نجامیان ده دا، له پینا و پلاندانان و جیه جیکردنی پیوانه ی ئه و چالاکیانه ی که ئامانجیان کاریگه ری خسته نه سه ر هۆشیاری و ئاراسته کانی جه ماوه ره.

3- په یوه نیه کردنی له ریگه ی ئامرازه کانی په یوه نیه وه: ئه مه ش له ریگه ی دروستکردنی په یوه نیه کی دروست و به رده وام له گه ل ئامرازه کانی په یوه نیه کردنی ده بیت، هه روه ها دابینکردنی پیداوسته میدیاییه کان.

- 4- بلاقورده وه: - ئه م ئه رکه له رینگه ی بلاقورده وه ی په یامه نه خشه بۆ کیشراوه کان ده بیته له رینگه ی ئامرازه کانی راگه یان دن، له پیناو به ده سه ته پینانی به رژه وه ندیه کانی ده زگا که.
 - 5- پلاندانانی کارگیری: - مه به سه ت لپی دیاریکردنی پرۆسه کارگیرییه کانه، ههروه ها دیاریکردنی پرۆسه کانی ریکخستن و کۆکردنه وه ی هیزه مادی و مرۆبیه کانی.
 - 6- دانان :- کارمه نده کان له ده زگادا به گویره ی پیوه ر و بنه ما زانستییه کان هه لده بژیردرین، ههروه ها راهینانیان پیده کردیت به رینگه و شیوازی دیاریکراو، کارگیری په یوه ندیه گشتیه کان به شدار ده بیته له دانانی ئه و رینگه و شیوازانه.
 - 7- ئاراسته و سه ره رشتیکردن: - سه ره رشتیکردن ره گه زیکی گرنگی کارگیرییه، مه به سه ت لپی به واداچوون و جیبه جیکردنی ئاراسته کان و جه خت کردنه وه یه له په کبوونی پلانه که بۆ هینانه دی ئامانجه کان.
 - 8- دارایی و به ریوه بردنی دارایی: - ئه م ئه رکه له کارگیری دا په یوه سه ته به و چالاکییه کارگیرییه نه ی که تایبه ته به دا بینکردنی دهرماله ی پیویست و دنلیابوونه وه له وه ی که به دروستی خه رجکراون.
 - 9- هه ماهه نگی: - ئه مه ش په یوه سه ته به خه لکردنی گونجان و به یه که وه به سه تنیک له نیوان چالاکییه جۆراو جۆره کان له ناوه وه و دهره وه ی ده زگادا، له پیناو هینانه دی ئامانجه کان.
 - 10- تۆمارکردن: - ئه مه په یوه سه ته به نوسینه وه ی راستی و زانیارییه کان به راستگویی و ده سه تپاکییه وه به مه به سه تی گه رانه وه بۆی له کاتی پیویستی دا.
 - 11- بریاردان: - بریار به باهترین به دیل داده نریت که چاره سه ری کیشه کان بکات، به ئامرازیکی نویوونه وه و دا هینان داده نریت.
- هه ر کارگیرییه ک له کارگیرییه کانی دامه زراوه کان، ئامانجه لیکه هه یه و هه ول و کۆشش بۆ هینانه دییان ده دات، کارگیری په یوه ندیه گشتیه کان هه نگاو به ره و دۆزینه وه و خولقاندنی تیگه یشتنی ئالوگۆرکراو له نیوان ده زگا و جه ماوه ره که ی، ههروه ها دامه زراندنی ناوبانگیکی باش له ناوه نده کانی کار و پاریزگاریکردن له سه ر به رده وامیدان به په یوه ندیکردن له نیوان خۆیاندا ده نین. (عبدالرزاق محمد الدلیمی، 2020: 25-26)

سه‌یه‌م/ ئامانجه‌کانی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان

ئامانجه‌کانی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان له ناو ده‌زگاکانی حکومه‌تدا بریتیین له مانه‌ی خواره‌وه:
(عبدالحکیم خلیل مصطفی، 2009: 17)

1- به‌شداریکردن له کیشانی وینه‌یه‌کی هزری بۆ رای گشتی لۆکالی و هه‌ریمی له ریگه‌ی پیشکه‌شکردنی خزمه‌تگوزارییه به‌رده‌وامه‌کان له پیشخستن و نویبوونه‌وه‌ی به‌رده‌وام.

2- سه‌ره‌رشتیکردنی پیگه‌ی ئه‌لیکترۆنی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان به‌ زانیاری نوێ له کاتیکه‌وه بۆ کاتیکی تر، نوسین و چاپکردنی سه‌رحه‌م چاپکراوه تاییه‌ته‌کانی ده‌زگاکه.

3- ریکخستنی پیشه‌نگا و کۆنفرانس و وۆرکشۆپ و سیمیناری زانستی جۆراوجۆر.

4- به‌شداریکردن له پیشکه‌شکردنی گیانی لیپورده‌یی و برابه‌تی له نیوان به‌شداربووان له چالاکییه‌کانی ده‌زگاکه.

5- یاوه‌ریکردنی شانده فه‌رمیه‌کانی ده‌زگاکه له گه‌شته ناوخۆیی و دهره‌کییه‌کان، و دهرکردنی پاسپۆرتی تاییه‌ت به‌به‌رپرسیانی ده‌زگاکه له ریگه‌ی وه‌زاره‌تی دهره‌وه.

6- به‌شداریکردن له هه‌لمه‌ته‌کانی هۆشیارکردنه‌وه‌ی میدیایی بۆ به‌دیارخستنی رۆلی ده‌زگاکه له بواره جۆراوجۆره‌کاندا.

7- پیشوازیکردن له شانده و میوانانی ده‌زگا و ئاماده‌کردنی پرۆگرامی سه‌ردانیکردنه‌کان بۆیان و پیشکه‌شکردنی ئاسانکاری پیویست بۆیان.

8- کارکردن بۆ دابینکردنی که‌ش و هه‌وایه‌کی کۆمه‌لایه‌تی و دهروونی بۆ کارمه‌نده‌کان له ریگه‌ی پرۆگرام و به‌رنامه‌ی کات به‌سه‌ربردنی سالانه.

چواره‌م/ ئامانجه‌کانی کارگیریه‌ی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان

ده‌زگاکان به‌گشتی ئامانجی تاییه‌تی خۆیان هه‌یه هه‌ولی به‌دییه‌نانی دهن، ئامانجه‌کانی کارگیریه‌ی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان له سه‌ر بنه‌مای ئه‌و رۆله‌یه که په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان له بوا‌ری کارگیریه‌ی کاردا

گپراويه تى، واته ئەم کارگيريه ئامانجى دروستکردنى تيگه يشتنيكى ئالوگۆره له نيوان دهزگا و جه ماوه ره كه ي، ههروه ها دروستکردنى ناوبانگيكي باشه له نيوه ندى کارکردندا، و کارکردن بۆ به رده وامى په يوه نديکردن له نيوانيان له گه ل رووبه روو بوونه وه بۆ هه ر هه وائيك له پيناو به ده سته پيئانى ئەم په يوه ندى و ناوبانگ و په يوه نديکردنه. (احمد محمد المصرى، 2006: 74)

پيگه ي کارگيرى په يوه ندييه گشتيه كان له نه خشه ريكخراوه ييه كاندا ده كه ويته ته نيشت سه روكى دامه زراوه كه، جا چ دامه زراوه كه پيشه سازى بيت يان خزمه تگوزارى وه يان حكومى. ههروه ها به هوى ره چاوكردنى ئه ركه كه ي وه ك راويژكارايك بۆ سه روك و كارگيرى بالآ، كاتيک دامه زراوه كه ئه و راويژكاره ي هه بيت له بواري په يوه ندييه گشتيه كان، ئه و پيگه ي له سه ره وه ي نه خشه ي ده زگا كه ده بيت. (د. زهير عبداللطيف عابدود، و د. احمد العابد ابو سعيد، 2014: 87)

به شيويه كه ي گشتى ئامانجى كارگيرى په يوه ندييه گشتيه كان له كه رتى گشتيدا بریتين له مانه ي خواره وه:-

(د. عبدالرزاق محمد الدليمي، مدخل الى علاقات العامة، 2011: 217-218)

- ئامانجه كان پيويسته دياريكراو و روون و ئاشكرا بن.
- واقيعى و پراكتيكي بن له رووى ده سته كه وت و جييه جيكرده وه.
- به ستراره ته وه به ئامانجه بنه ره تيهه كانى په يوه ندييه گشتيه كان له هه موو دامه زراوه كاندا.
- دامه زراوه گشتيه كان له رووى ئامانج و سياسه ت، هه ولى پيشكه شكردنى به ره مه پيئان يان خزمه تگوزارى بۆ جه ماوه ر ده كات.
- روونكرده وه بۆ به ريوه به رايه تيهه كه سه باره ت به ئاراسته و بۆ چوونه تايبه تيهه كانى جه ماوه ر بۆ ده زگا كه، بۆ به ده سته پيئانى ره زامه ندى جه ماوه ر سه باره ت به چالاكيه كانى ده زگا كه و خزمه ت و به ره مه كانى.
- ريئماييكردنى به ريوه بردن له برياردان و دارشتنى سياسه ته دروسته كان.

پاژی سییه‌م/ شیواز و گرگی به‌ریوه‌بردنی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان له که‌رتی

گشتیه‌دا:

یه‌که‌م/ شیوازی به‌ریوه‌بردنی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان

پروژه‌ی به‌ریوه‌بردنی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان به‌ گرینگترین نه‌و پروژانه داده‌نریت که کارده‌کاته سه‌ر چۆنیه‌تی کارکردنی پشه‌یی و کارگیری کارمه‌ندان، به‌ گشتی کاریگه‌رییه‌که له رووی سروشتی کارکردنی ده‌زگاکه و ریکخستنه‌کانی ده‌پیت. هه‌روه‌ها پروژه‌ی ریکخستنی کارگیری ده‌زگاکان گرینگیه‌کی زۆری هه‌یه، وه له زۆربه‌ی کاته‌کاندا کارگیری په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان ده‌به‌ستریته‌وه به ئاسته کارگیری و ریکخستنه‌ بالاکانی ده‌زگاکه.

له گرینگترین شیوازه‌کانی به‌ریوه‌بردنی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان نه‌مانه‌ی خواره‌وه‌ن: (د. السید عبدالرحمن علی، 2021: 29-30)

1- شیوازی په‌یوه‌ندیکردنی گشتی: - له‌م شیوازه‌دا به‌رپرسیاریتی به‌شه‌کان له‌سه‌ر بنه‌مای ئامرازی په‌یوه‌ندیکردنی جه‌ماوه‌ری دابه‌ش ده‌کریت، که ئاراسته‌ی جه‌ماوه‌ریکی گشتی ده‌کریت، لیره‌دا به‌شی میدیا هه‌له‌ستیت به‌ دارشتنه‌وه‌ی داتا رۆژنامه‌وانیه‌کان و ریکخستنی کۆنگره رۆژنامه‌وانیه‌کان و سه‌رپه‌رشتیکردنی په‌یوه‌ندییه‌کان و ده‌رکردنی رۆژنامه‌ی ده‌زگاکه.

2- شیوازی په‌یوه‌ندیکردنی جۆری: - له‌م شیوازه‌دا کاره‌کان به‌سه‌ر به‌شه‌کان دابه‌ش ده‌کریت له‌سه‌ر بنه‌مای جه‌ماوه‌ری جۆری ده‌زگاکه، بۆ نمونه به‌شیک تاییه‌ت به‌ سه‌رمایه‌داران و به‌شپکی تر تاییه‌ت به‌ به‌کاربه‌ران...هتد.

3- شیوازی په‌یوه‌ندیکردنی دووانه‌: - ئەم شیوازه‌ پشت ده‌به‌ستیت به‌ تاییه‌تمه‌ندکردنی هه‌ندیک به‌شه کاریگرییه‌کان به‌ په‌یوه‌ندیکردنیان به‌ چینه‌کانی نه‌و جه‌ماوه‌رانه‌ی که کاریگه‌رییان هه‌یه له‌سه‌ر ده‌زگاکه به‌شیوه‌یه‌کی راسته‌وخۆ.

دووهم/ گرنگی په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان له دامه‌زراوه گشتیه‌کاندا

ده‌توانین بلیین په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان له ئیداره‌ی گشتیدا گرنگی خۆی هه‌یه هه‌روه‌کو پسپۆرییه‌کانی تر، شانبه‌شانی ئه‌وان وه‌ستاوه و ده‌توانین له‌رێگه‌ی ئه‌وه‌ی “ئه‌حمهد جه‌راده‌ت” و “الشامی” له‌کتیبه‌که‌یاندا به‌کورتی باسیان کردووه به‌م شیوه‌یه‌ روونیان بکه‌ینه‌وه:

- په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان له ئیداره‌ی گشتیدا گرنگیه‌کی زۆری هه‌یه، به‌و پێیه‌ی ئه‌رکیکی رێکخراوه‌یه‌یه که ئیداره ده‌توانیت به‌رپرسیاریتیه‌کانی دیاری بکات و هاوکارییه‌کانی نیوان خۆی و جه‌ماوه‌ره‌که‌ی بپاریژیت.

- لیکۆلینه‌وه له‌ پای گشتی و ئاره‌زووه‌کانی جه‌ماوه‌ر ده‌کات بۆ مه‌به‌ستی رازیکردنیان، ئه‌ویش به‌ تیرکردنی ئاره‌زووه‌کانیان و گه‌یشتن به‌ بالاده‌ستی به‌هاکان و دادپه‌روه‌ری و یه‌کسانی.

- راکێشانی سه‌رنجی به‌رپه‌به‌رایه‌تی بالای ئه‌و سیاسه‌ت و رێکارانه‌ی که خزمه‌ت به‌ ئیداره‌ی گشتی ده‌کهن و به‌شداری له‌ په‌ره‌پێدانی و په‌چاوکردنی شوینی مه‌به‌ست.

- ده‌سته‌به‌رکردنی لیکتیگه‌یشتنی یه‌کتر له‌ نیوان ئیداره و جه‌ماوه‌ره‌که‌ی، به‌ نزیککردنه‌وه‌ی بۆچوونه‌کان و که‌مکردنه‌وه‌ی سلبیات و نه‌خۆشییه ئیداریه‌کان، بۆ باشتکردنی په‌یوه‌ندییه‌کان و به‌هێزکردنی متمانه به‌ ئیداره و بۆ هه‌ستکردن به‌ پای گشتی سه‌باره‌ت به‌ بریار و پێشهاته‌کانی دامه‌زراوه‌که. (عید الناصر أحمد جرادات، لینان هاتف الشامي، 2009: 46-49)

بیجگه له‌م خالانه، زیادکردنیکی گرنگ ئاماژه‌ی پیکراوه که ده‌کرێ به‌م شیوه‌یه کورتی بکه‌ینه‌وه: (حمیده نبیة، 2018: 57)

- په‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان یه‌کیکه له‌ گرنگترین هۆکاره‌کانی زیادکردنی ئه‌و خزمه‌تگوزاریانه‌ی که ئیداره پێشکه‌شی ده‌کات.

- گرنگیه‌که‌ی له‌وه‌دا دهرده‌که‌وێت که به‌ ره‌فتاریک ده‌زانرێت که هه‌ر تاکیک له‌ ئیداره‌ی گشتیدا ده‌بی‌ت تاییه‌تمه‌ندی بکات، بۆ ئه‌وه‌ی بگاته ئامانجه‌کانی و بگاته به‌رزترین ئاستی ئه‌دای سه‌رکه‌وتوو.

- کاربکه له کۆنفرانسی کهرتی گشتی یان تاییبه تدا ناتوانریت دهستبه ردارى لى بکریت، ههروهه له بواره جیاوازه کانی ئابوری و کۆمه لایه تی و پیشه سازی و سیاسی و ههروهه هیزه چه کداره کان و پۆلیس و گومرگه کان.

گرنگی په یوه ندییه گشتییه کان ده توانین له پێگهی ئه م خالانه ی خواره وه دیاری بکه ی ن که گرنگترینان بریتین له: (د. خالد درار، د. عبدالملك الدنانی، 2020: 34-35)

1- قه باره ی ده زگای حکومی له قه باره و فره یی به پۆیه به رایه تی و فره مانبه ره کانی و ژماره ی کارمه نده کانیدا گه شه ی کردوو، ئه ویش له رێگه ی به سننه وه ی دام و ده زگا حکومییه کان به کۆمه لگه وه و گه یاندنی خواستی جه ماوه ر بۆ ده زگاگان.

2- فره یی یاسادانان و خیرایی جیبه جی کردنی، که زۆر جار سه رلیشپواوی و گومان له ده زگا کانی کارگێری گشتی دروست ده کات، که له وانیه متمانه یان پی نه مینیت، لیره شدا گرنگی په یوه ندییه گشتییه کان له به هیزکردن و پاراستنی ئه م متمانه یه دهرده که ویت.

3- به کاره یێنانی سیسته می لامه رکه زی کارگێری "ئیداره ی ناوخۆیی"، و به دیه یێنانی ره گه زی به شداری جه ماوه ری له ئیداره ی ناوخۆییدا، که تیایدا گرنگی په یوه ندییه گشتییه کان له پشتراستکردنه وه و به هیزکردنی پایه کانی سیسته مه که دا دهرده که ویت.

4- گرنگی په یوه ندییه گشتییه کانی نیوان فره مانبه ران له داموده زگا حکومییه کان دهرده خات، بۆ ئه وه ی به هه ماهه نگی و هاوکاری ته واو کاربکه ن بۆ گه یشتن به باشتترین ئاستی خزمه تگوزاری گشتی.

سییه م/ ستراتیییه تی په یوه ندییه گشتییه کان

مه به ست له ستراتیییه تی په یوه ندییه گشتییه کان به گویره ی کتییی (Publicitor)، کۆی ئه و بریاره گرنگ و سه ربه خۆیانه به که له لایه ن ریکخراوه که وه دهرین، به ئامانجی گه یشتن به هه ندیک ئامانج، ئه ویش له رێگه ی به کاره یێنانی چه ندین ئامرازی په یوه ندی و ته کنیکی جۆراوجۆر. گرته به ری ستراتیییه تیکی کاریگه ر له سه ر بنه مای به رنامه یه کی زانستی و روون و به دیه اتوو بناغه ی سه رکه وتنی ده زگا که یه، که مه به ستیه تی سیاسه تیکی شه فافانه ی په یوه ندی کردن له گه ل جه ماوه ری ناوخۆ و

ده ركهيدا په يره وبكات، و بۆ ئه وهى بتوانيت وي نه يه كه باشى هه بپت بۆ خۆي يان به ره مه كانى و خزمه تگوزار ييه كانى به رامبه ر به جه ماوه ر. (الزعبي و السمعيات، 2019: 86)

ستراتيژ ييه تى په يوه ندييه گشت ييه كان بري تيبه له پلان يك كه له توانا يدايه رووبه رووى قوناغه كانى ملما لايى ده زگا كان بي تته وه، ئامانجى خستنه رووى شيوازه كانى كار كردنه له په يوه ندييه گشت ييه كاندا جه خت له سه ر ئه وه ده كاته وه كه هه ر بواريك سترات يژ يه تيكي تاي به ت به خۆي هه يه بۆ به دي هيتان ي ئامانجه كانى. (عجوة، 2004: 144)

1/1: جۆره كانى سترات يژ ييه تى په يوه ندييه گشت ييه كان:

له گر ينگ تر ين ئه و سترات يژ ييه تانه ي كه په يوه ندييه گشت ييه كان به كارى ده هپن هه ر يه كه له (عجوة، 2004، ص 144) (حجاب، وهبي، 1999: 78) (علي فرجاني، 2018: 111-114) (Ahart, others, 1995: 100) (Wilcox, al, 1986: 6) ريككه وتوون له سه ر ئه م جۆرانه ي خواره وه:

1- سترات يژ ييه تى كات: ئه م جۆره سترات يژ ييه ته پشت به هه لپژاردنى كاتيكي گونجاو ده به ستپت بۆ ئاراسته كردنى په يامه ميدياييه كه له پيناو به ده سه ته پنانى زۆر تر ين كاريگه رى و تير كردنى پيدا وي ستيه كانى جه ماوه ر له كاتيكي گونجاو دا، سترات يژ ييه تى كات واته دي راسه كردنى سه ر جه م بارو دوخه كانى ده ور وبه رى به كات، هه ر وه ها هه لپژاردنى كاتيكي گونجاو بۆ چالاكيه كانى په يوه ندييه گشت ييه كان.

2- سترات يژ ييه تى جه خت كردنه وه: ئه م جۆره سترات يژ ييه ته له كاتى قه يرانه كمان و جه نغ و هه لوپسته له ناكاهه كان به كاردئ كه پيوستى به جولانه وه يه كه خيرا هه يه له لايهن به رپر سه كان له چالاكيه كانى په يوه ندييه گشت ييه كان بۆ گه ياندى په يامه ميدياييه كان بۆ سه ر جه م ئامرازه كانى ميديا له چوار چيوه ي بودجه ي دياريكراو دا، هه ر وه ها به سوو دوه رگرتن له توانا جيا جيا كانى ئه م ئامرازانه له ئاماده كردنى په يامه گونجاوه كانى و له پيناو گه ياندى زانياريه دياريكراوه كان بۆ جه ماوه رو تيگه ياندىان.

3- سترات يژ ييه تى خۆراگرى و ئه گه رى: په يوه ندييه گشت ييه كان په نا بۆ ئه م جۆره سترات يژ ييه ته ده بات كاتيكي ده زگا دوو چارى هيرش ده بپته وه له لايهن ئامرازه ميدياييه كانه وه جا چ رۆژنامه بپت وه يان

دهزگایهکی تری رکا بهری بیته لیره دا پیویسته پهله بکریت له وهلامدانهوه یان رووبهرووبونهوهی هیرهشهکه.

4- ستراتیژییهتی لهناکاو : ئەم ستراتیژییه کاتیکی به کار دیت که به رهه میکی یان ئەزمونیکی نوێ هه بیته، له کاتی نیوه رویدا جه ماوه ر بکه ویتنه نیو لافاویکی کتویری ریکلامکردن له هه موو میدیاکاندا، ئەم جوړه به زۆری له دوایین ساته کانی پیش هه لېژاردندا باوه که هه ر زانیارییهکی نوێ و گرنگ کاریگه ری به کلاکه ره وهی هه یه له هه لېژاردنی کاندیدیکی، وه ئەم ستراتیژه بو لادانی سه رنج له هه ندیک له کپشه کانی ئیستا و راکپشانی سه رنج بو دۆخی نوێ به کار دیت.

5- ستراتیژییهتی به شداریکردن: بریتیه له و ستراتیژییه تهی که وا هه ل دها به کارمه نده کانی یان تاکه کانی بیرو راکانیان پیشکه ش بکه ن یان نوینه ری خو یان له ئەنجومه نی کارگیری هه لېژیرن، هه روه ها هه لیان پیده دریت گوزارشت له بیرو راکانیان بکه ن له رینگه ی چاپکراوه کانی ده زگا که. به م کاره ش کارمه نده کان زیاتر هه ست به ئینتیمای راسته قینه ده که ن بو ده زگا که و رۆلیکی کارایان ده بیته بو سه رکه وتنی ده زگا که.

6- ستراتیژییهتی به کتربری یان به یه ککه یشتنی ریگا کان : ئەم ستراتیژییه ته پیویستی به جبهه چیکردنی پلانیکی تۆکمه و دارپژراو هه یه بو هه لېژاردنی وهرزه کانی و ئەو شوپانه ی که زۆرتیرین ژماره ی خه لک تیدا کۆده بنه وه بو پیشکه شکردنی چالاکی په یوه ندیه گشتیه کان جگه له ناساندن و به لگه نامه کردنی که سایه تیه هه مه جوړه کان، چونکه به هۆی ئەوه هه ندیک له و ریگه یانه ده کاته وه که به رووی ده زگا که داخراون.

7- ستراتیژییهتی وونبوون: ئەمه ش به شی په یوه ندیه گشتیه کانی ده زگا که یه که وه ک سه ربازیکی نه ناسراو خزمه تی ده زگا که ده کات بو گرینگیدان و پاراستنی به رژه وه ندیه گشتیه کان و لیکدانه وهی سیاسه تی ده زگا که بو ی و به ده سته پانی متمانه و پشتیوانی خو ی، گرینگترین کۆله گه ی ئەم ستراتیژییه ش دهرنه که وتنی کارمه ندانی په یوه ندیه گشتیه کان له مهیدانی رووداوه کاند.

8- ستراتیژییه تی دیاریکردن: ئەم ستراتیژییه ته له سه ر ئەو بیروباوه ره به ربلاوه وه ستاوه که ده لیت خه لک زیاتر به کتریان خۆشده ویت له وه ی حه ز به شته کان بکه ن، گرینگترین به کاره یانیان له چالاککردنی فرۆش یان ریکلامکردنه، بۆ نموونه که سایه تیه کی دیاری کۆمه لایه تی یان هونه رمه ندیکی به ناوبانگ کاتیک ریکلام بۆ به ره مه یک ده کات جه ماوه ر زیاتر ئەو به ره مه ده کرن، وه یان هه لمه تیکی میدیایی وه ک هه لمه تی ته ندروستی و رینویینی ئەنجام ده دات دیسانه وه جه ماوه ر زیاتر پابه ندی رینماییه که ده بیت.

9- ستراتیژییه تی په یوه ندری و په یوه ست بوون: ستراتیژییه تیکه رینگه به ده زگا که ده دات به ره مه م و خزمه تگوزارییه کانی خۆی به هاوبه شی له گه ل ناوی که سایه تیه کی به ناوبانگ یان کۆمه لایه تی نمایش بکات که وه ک بروانامه یه کی راسپارده بۆی خزمه تی ده کات ئەمه ش یارمه تی دهره بۆ گۆرینی خوینه ر له گرنگی دان به شتیکي ماددی بۆ گرینگیدان به که سایه تی.

2/1: هه ندیک ستراتیژییه تی تر هه ن بۆ په یوه ندریه گشتیه کان که هه ریه که له (Gregory, 1996: 97)، (Kretner, 1989: 619)، (Gruring & Jaatinen, 1994: 118)، (الذهبي, 2004: 94) ئەم ستراتیژییه تانه یان به کاره یناوه بۆ چاره سه ری قهیرانه کان و رووبه روو بوونه وه یان ئەوانیش بریتیین له:

یه که م/ ستراتیژییه تی به رگری (یاخود ستراتیژییه تی پیشگر): لیره دا سیسته میکی به رگری له ناو ده زگادا دیاری ده کړیت بۆ رینگریکردن له روودانی قهیران و بۆ ئەوه ی له زهره رو زیانی زۆر دووربکه ویتته وه.

ئەم ستراتیژییه ته له سه ر بنه مای دیدیکی زانستیانه بۆ پرسی گه شه پیدان و گه شه سه ندن دامه زراوه، ده بیت ریکخواه که توانای وه رگرتنی هه بیت، لیره دا هه یج بواریک بۆ دۆزینه وه ی سیسته میکی پاراستن نابیت که مامه له له گه ل فاکته ره کانی قهیرانه کان بکات که له دهره وه دین و له به رده میاندا هه یله کانی به رگری ده دۆزیتته وه که رینگری له چوونه ناوه وه ی قهیرانه که ده کات بۆ دیواری ریکخواه که.

ههروهها ئەم ستراتیژییه ته به ئامانجی پاراستنی ئامانجه سه ره کییه کانی ریکخواوه که یان ئۆپه راسیۆنه به رده وامه کانی له قهیرانیکی ئەگه ری دیاری ده کریت بۆ ئەو ریشوینانه ی که پیداو یستییه کانی به رگری دابین ده کات بۆ پاراستنی ئەو ئامانجان ه و له پیناو به رده وام بوون و مانه وه.

دووه م/ ستراتیژییه تی هیرشبه ری: به و چالاکیانه پیناسه ده کریت که ناراسته ده کرین به ره و دیاریکردنی ئامانجه ستراتیژییه کان یان پرۆسه کانی کارکردن و گه سه سه نندیان، به جوریک بگونجین له گه ل گۆرانکارییه کانی ژینگه ی ده ره کی، له ریکه ی باشت رکردنی کوالیته ی به ره مه کانی ئەو ئامانجان ه، له سه ر ئەو بنه مایه ی که قهیرانه کان حاله تی باشت ر بۆ راهینانی بیروکله ی دا هینه رانه دروست ده که ن.

سه یه م/ ستراتیژییه تی چاره سه ری: ئەم ستراتیژییه ته به م شیوه به دیاری ده کریت که چون به شی په یوه ندییه گشتییه کان به هه ماهه نگی له گه ل به ریه به رایه تی بالآ ریکخواوه که ده گه رینیه ته وه بۆ دۆخی هاوسه نگی دوا ی ئەوه ی ئامانجه ستراتیژییه کانی یاخود ئۆپه راسیۆنه کانی ده که ونه نا قهیرانه وه، ئەم ستراتیژییه ته پیویسته ی به هه ندیک ریککاری تایبه ت هه یه چ له رووی ته کنیکه وه بی ت چ له رووی کارگیریه وه.

ئەم ستراتیژییه ته تیشک ده خاته سه ر مامه له کردن له گه ل ئەو زه ره ر و زیانانه ی که به هۆی قهیرانه که وه تووشی ده بن له ریکه ی زانیاری و شاره زایی و ئەزموونی ته واوه وه له چۆنیه تی مامه له کردن له گه ل قهیرانه کاند.

به لام لیره دا لایه نیکی نه رینی هه یه له مامه له کردن له گه ل قهیرانه کاند ئەویش چاوه ریکردنه تا کۆتایی و پاشه کشانه وه ی قهیرانه که و پاشان ده سترکردن به چاره سه رکردنی ئەو زیانانه ی له ئەنجامی ئەو قهیرانه وه به دیهاتوون.

دهره نجام:

- له م تووژینه وه یه دا تووژهر گه یشته ئه م دهره نجامانه ی خواره وه:
- 1- ئامانجی سه ره کی په یوه ندییه گشتیه کان به هیز کردنی په یوه ندییه کان ی ده زگا و جه ماوه ره.
 - 2- بوونی ستراتیژییه تیکی به هیز له دام و ده زگا گشتیه کاندا که یارمه تیده ره بو پته و کردنی په یوه ندی نیوان ده زگا و جه ماوه ره که ی.
 - 3- بوونی ئاراسته و بیرورای نوئ له دام و ده زگا گشتیه کان و به کارهینانی شیواز و ئامرازی نوئ بو راپهیراندنی کاره کانیان و به دهستهینانی ئامانجه کانیان.

سه رچاوه کان:

یه که م / کتیبی عه ره بی:

- 1- یوسف، 2008، مقدمة في العلاقات العامة، القاهرة، م ركز جامعة القاهرة للتعليم المفتوح.
- 2- علیان و الطوباسی، 2005، الاتصال والعلاقات العامة، عمان، دار صفاء للنشر والتوزيع.
- 3- جرادات، الشامي، 2009، أسس العلاقات العامة بين النظرية والتطبيقات، الاردن، دار اليازوري العلمية للنشر والتوزيع.
- 4- درار، و الدناني، 2020، العلاقات العامة- الآسس النظرية والممارسة المهنية، الاردن، دار أسامة للنشر والتوزيع.
- 5- الزعبي و السمعیات، 2019، ادارة العلاقات العامة، عمان، دار اليازوري العلمية للنشر والتوزيع.
- 6- حجاب، وهبی، 1999، المداخل الاساسية للعلاقات العامة- المدخل الاتصالي، مصر، دار الفجر للنشر والتوزيع.
- 7- حافظ، 2009، العلاقات العامة، القاهرة، دار الفجر للنشر والتوزيع.
- 8- الدیمی، 2005، العلاقات العامة في التطبيق، عمان، دار الجریر للنشر والتوزيع.

- 9- الدليمي، 2005، العلاقات العامة والعولمة، عمان، دار جرير للنشر.
- 10- الدليمي، 2011، المدخل الى العلاقات العامة، عمان، دار الثقافة للنشر والتوزيع.
- 11- السرحان، و فخرالدين، 2022، مدخل الى العلاقات العامة والاتصال، فلسطين، الشامل للنشر والتوزيع.
- 12- الشerman و عبدالسلام، 2001، مبادئ العلاقات العامة، عمان، دار للنشر والتوزيع.
- 13- الصيرفي، كامل، 2006، مبادئ التنظيم والادارة، عمان، دار المناهج للنشر والتوزيع.
- 14- عابدود، و ابو سعيد، 2014، ادارة العلاقات العامة وبرامجها، عمان، دار اليازوري العلمية للنشر والتوزيع.
- 15- العلاق، 2010، العلاقات العامة الدولية، عمان، دار اليازوري العلمية للنشر والتوزيع.
- 16- علي، 2021، العلاقات العامة قديما" وحديثا" ومحليا" ودوليا"، القاهرة، الوكالة العربية للعلاقات العامة.
- 17- عياد، مبادئ العلاقات العامة (تاريخ- مفاهيم- الاسس والعمليات- اخلاقيات الممارسة)، 2020، الاردن، افاق المشرفي
- 18- المشهداني، 2016، العلاقات العامة في المؤسسات السياسية، عمان، دار امجد للنشر والتوزيع.
- 19- المصري، 2006، العلاقات العامة، الاسكندرية، مؤسسة شباب الجامعة.
- 20- مصطفى، 2009، العلاقات العامة بين المفهوم النظري والتطبيق عملي، الدار العلمية للنشر والتوزيع.
- 21- همشري، 2001، الادارة الحديثة للمكتبات ومراكز المعلومات، عمان، مؤسسة الرؤى

دووهم/ كتيبي ئينگليزي:

- 1- (Hiebert, R., (2005), commentary: new technologies, public relations, and democracy, public relations Review, 31.

- 2- Ahart, Norman, (1995), **“Strategic Public Relations”**, first Published Macmillan press LTD.
- 3- Gregorg, (1996), **“Planning and Managing a Public Relations comparing”**, Macmillan press, LTD New York.
- 4- Gring James & Hart todd, (1994), **“Public Relations Techniques”**, Harcourt Brace, college publishers.
- 5- Kreitner, Robert. (1989), **“Management”**, New York, Houghton Mifflin Company.
- 6- Wilcox et al., (1986), **“Public Relations Strategies and Tactics”**, New York : Horber & Row, publisher.

سييه م/ ماسته رنامه و تيزى دكتورا:

- 1- الحاج الفضل الطاهر، دور العلاقات العامة في تحسين صورة السودان لدى العالم الخارجي، بحث مقدم لنيل درجة دكتوراه في علم الاتصال، قسم العلاقات العامة والاعلان، 2014.
- چواره م/ گۆڤار به زمانى عه ره بى:

- 1- حميدة نبيهة، 2018، الحضور الاجتماعي للعلاقات العامة في الادارة العمومية، الجزائر، مجلة افاق لعلم الاجتماع، جامعة البليدة، عدد 15.
- 2- جاسم الذهبي، 2004، ادارة الازمات، جامعة بغداد، مجلة العلوم الاقتصادية والادارية، كلية الادارة والاقتصاد، المجلد العاشر، العدد 23.

New Strategies and Approaches for Public Relations in Public Institutions Theoretical Research

Awaz Hassan Ismail

Department of Media, College of Art, Salahaddin University, Erbil, Kurdistan Region, Iraq.

Asst. Prof. Dr. Lana Sabir Saeed

Department of Public Relation, college of humanities, University of Sulaimani, Sulaimani, Kurdistan Region, Iraq.

Asst. Prof. Dr. Azad Ahmad Mahmood

College of Technology, Erbil Polytechnic University, Erbil, Kurdistan Region, Iraq

Keywords: *Strategic, Approaches, Public relation, public Institutions*

Abstract

This paper entitled (New Strategies and Approaches for Public Relations in Public Institutions) it is theoretical research discusses the functions and objectives of public relations in public institutions. Thus, the nature of public relations has led to major changes in all international, regional, and local newspapers; This affects the processes of relations in general but reflects on all the environments of human life. So, if the nature and functions of relationships are positive or negative, its influence on changing relations, positively or negatively, and in its introduction to the media, to translate them into reality.

Therefore, the role of public relations at all stages is a sensitive task; all direct and indirect errors affect them; character in the field of public relations; which diagnoses weaknesses and defects and determines treatment tools in a scientific manner; For this purpose, a minute picture of the study of public relations in public institutions through the academic authority.

The aim of this research is to provide strategic knowledge and action on the duties and objectives of public relations in the public sector, alongside knowledge of the

styles and tools followed in communications; Please know the tools used in your contacts.

One of the most important results achieved by the researcher in his research is to strengthen relations between institutions and the public, and also the existence of a strong strategy in public institutions that helps to strengthen the relationship between the institution and the public, and must create new opinions and trends in public institutions through the use of new methods and tools in order to work and achieve the main goals.

The method of research is a theoretical method, so the researcher used this method because it fits with the nature of the subject, and through this method, analyzing the subjects.

الاستراتیجیات والاتجاهات الجديدة للعلاقات العامة في المؤسسات العامة

بحث نظري

ملخص

هذه الورقة المعنونة بـ(الاستراتیجیات والاتجاهات الجديدة للعلاقات العامة في المؤسسات العامة) انه بحث نظري تتناول شؤون العلاقات العامة في المؤسسات العامة حول وظائف وأهداف العلاقات العامة؛ ذلك أن طبيعة العلاقات العامة واجهت تغييرات كبيرة في جميع المجالات الدولية والإقليمية والمحلية؛ بشكل أثر على عملية العلاقات بصورة عامة، مما انعكس على جميع محطات حياة الإنسان؛ لأن طبيعة وظائف العلاقات تولد علاقات إيجابية أو سلبية، مما يترتب عليها تغيير العلاقات بصورة إيجابية أو سلبية، وتأتي في مقدمتها الوسائل الإعلامية، لتترجم في واقع عملهم.

ومع ذلك، فإن وظائف العلاقات العامة في جميع المراحل وظيفية حساسة؛ ذلك أن جميع الخطوات المباشرة وغير المباشرة تؤثر على وسائلهم؛ ذلك أن تشخيص مواطن الضعف والخلل وتحديد آليات

المعالجة بطرق علمية تسرع من خطوات المعالجة والتنمية؛ لذا حاول الباحث بصورة دقيقة من خلال الأطر الأكاديمية دراسة العلاقات العامة في المؤسسات العامة.

وإنّ الهدف من هذا البحث، معرفة الاستراتيجية والعمل على الواجبات وأهداف العلاقات العامة في القطاع العام، إلى جانب معرفة الأسلوب والأدوات المتبعة في نشاطات العلاقات العامة؛ فضلاً عن معرفة الوسائل المستعملة في تلك العلاقة.

ومن أهم النتائج التي حققها الباحث في بحثه تقوية العلاقات بين المؤسسات والجمهور، وأيضاً وجود استراتيجية قوية في المؤسسات العامة تساعد على تقوية العلاقة بين المؤسسة والجمهور، كما يجب ان خلق اراء وتوجهات جديدة في المؤسسات العامة من خلال استخدام أساليب وأدوات جديدة من أجل العمل وتحقيق الأهداف الرئيسية.

طريقة البحث هي طريقة نظرية، لذلك استخدم الباحث هذه الطريقة لأنها تتناسب مع طبيعة الموضوع، ومن خلال هذه الطريقة يتم تحليل موضوعاتها.